

Uchwała z dnia 16 marca 2007 r., III CZP 4/07

Sędzia SN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Józef Frąckowiak

Sędzia SN Irena Gromska-Szuster

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Ryszarda T. i Michała H. przy uczestnictwie Wojciecha B. w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 16 marca 2007 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowieniem z dnia 9 listopada 2006 r.:

"Jakiej opłacie sądowej podlega zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia roszczeń majątkowych, zgłoszone przed wszczęciem postępowania w sprawie, w szczególności, czy od takiego zażalenia pobiera się opłatę sądową w wysokości 1/5 opłaty stałej czyli 30 zł (art. 69 pkt 1 w związku z art. 19 ust. 3 pkt 2 i art. 20 ust. 1), czy też w wysokości 1/5 opłaty stosunkowej od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 19 ust. 3 pkt 2 w związku z art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 167, poz. 1398)?"

podjął uchwałę:

Zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia majątkowego podlega opłacie w wysokości stałej w kwocie 30 zł (art. 19 ust 3, art. 20 ust 1 i art. 69 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 9 września 2006 r. oddalił wniosek o zabezpieczenie roszczenia pieniężnego złożony przez Ryszarda T. i Michała H. Zażalenie na to postanowienie zostało opłacone przez ich pełnomocnika znakami opłaty sądowej w kwocie 30 zł. Rozpoznając zażalenie, Sąd Apelacyjny w Katowicach powziął wątpliwość, czy opłata została uiszczona w

prawidłowej wysokości i przedstawił Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 k.p.c. zagadnienie prawne. Wyraził pogląd, że opłata od zażalenia na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia ma charakter opłaty stałej, której wysokość powinna być obliczona przy zastosowaniu art. 69 pkt 1 i art. 19 ust 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm. – dalej "u.k.s.c."), podniósł jednak, że zagadnienie to budzi wątpliwości w świetle art. 19 ust 3 u.k.s.c., a w literaturze i orzecznictwie prezentowane są także poglądy, iż opłata od zażalenia w opisanej sytuacji powinna stanowić piątą część opłaty stosunkowej, należnej od roszczenia majątkowego, które podlega zabezpieczeniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wysokość opłaty od zażalenia w postępowaniu cywilnym reguluje art. 19 ust. 3 u.k.s.c., zgodnie z którym opłata od zażalenia wynosi 1/5 opłaty, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej, jednak bez sprecyzowania bliżej, jaka opłata jest podstawą jej wyliczenia. W szczególności w art. 19, przewidującym pobieranie opłat częściowych w różnej wysokości, nie zawarto stwierdzenia, że opłaty te stanowią odpowiednią część opłaty, o której mowa w art. 18 ust. 1. Nie może jednak budzić wątpliwości, że jest to reguła, od której wyjątki mogą wynikać z regulacji o charakterze szczególnym.

W wypadku opłat w postępowaniu zażaleniowym regulację o charakterze autonomicznym stanowi niewątpliwie art. 22 u.k.s.c. Konstrukcja tego przepisu wskazuje wyraźnie, że gdy przedmiot orzeczenia, na które zostało wniesione zażalenie, nie pozostaje w związku z meritum sprawy, celowe jest określenie wysokości opłaty od zażalenia w oderwaniu od wysokości opłaty pobieranej od pisma wszczynającego postępowanie w sprawie; dla części zażaleń opłaty od nich ustawodawca określił w wysokości stałej.

Pozostaje do rozważenia, czy jest to jedyny wyjątek odnoszący się do sposobu określenia wysokości opłat w postępowaniu zażaleniowym, skoro jednocześnie w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przewidziano wypadki pobierania opłat od wielu pism, które w związku z toczącym się postępowaniem sądowym wymagają odrębnego rozpoznania, a ich przedmiot również nie pozostaje w bezpośrednim związku z przedmiotem postępowania w sprawie, a w szczególności na sposób ich rozpoznania nie rzutuje wartość przedmiotu sporu. Przykładowo można wymienić wnioski o nadanie klauzuli

wykonalności (art. 71 u.k.s.c.) oraz wnioski o udzielenie, zmianę i uchylenie zabezpieczenia (art. 68 i 69 u.k.s.c.).

Na gruncie art. 19 ust 3 u.k.s.c. nie można *a limine* odrzucić rozwiązania, że także wtedy, gdy istnieją przepisy szczególne określające wysokość opłat od pewnej kategorii pism, które podlegają odrębnej opłacie sądowej, również opłata od zażalenia może być pobierana w zależności od wysokości opłaty należnej od odpowiedniego wniosku, a nie opłaty "w sprawie". Brzmienie art. 19 ust. 3 u.k.s.c. nie wyłącza takiego rozwiązania, skoro w przepisie tym mówi się wyłącznie o opłacie, jest zaś zrozumiałe, że zbędne było powtarzanie regulacji dotyczącej wysokości opłaty od zażalenia, gdyż art. 19 ust. 3 u.k.s.c. został zamieszczony w części ustawy zawierającej przepisy ogólne, odnoszące się do zasad pobierania opłat sądowych we wszystkich rodzajach spraw. Również z tego względu nie można przyjąć, że podstawę do ustalenia wysokości opłaty od zażalenia na zasadzie określonej w art. 19 ust 3 u.k.s.c. mogą stanowić wyłącznie opłaty, o których mowa w art. 18.

Za przyjęciem rozwiązania, że podstawę do określenia wysokości opłaty od zażalenia w postępowaniu zabezpieczającym powinny stanowić opłaty określone w art. 68 i 69 u.k.s.c., przemawia wiele argumentów funkcjonalnych.

Po pierwsze, nie można pominąć oceny możliwych relacji pomiędzy wysokością opłaty od wniosku o udzielenie zabezpieczenia (od 40 do 100 zł) a wysokością 1/5 opłaty od zażalenia w sytuacji, w której miała być ona ustalona w odniesieniu do wysokości opłaty od pozwu. Uwzględniając, że opłata stosunkowa może wynosić 100 000 zł, w sprawach o roszczenia majątkowe opłata od zażalenia mogłaby wynieść odpowiednio 20 000 zł i być tym samym 200 razy wyższa niż opłata od wniosku wszczynającego postępowanie w przedmiocie zabezpieczenia. Trudno zaakceptować taki skutek wykładni art. 19 ust 2 u.k.s.c., opierającej się na poglądzie, że podstawę wyliczenia opłaty od zażalenia stanowi opłata pobierana od pozwu, zważywszy, iż tak wysoką opłatę byłby zmuszony wnieść m.in. uprawniony domagający się udzielenia zabezpieczenia, składający zażalenie na postanowienie oddalające jego wniosek. Wymaga podkreślenia, że taka wykładnia jest sprzeczna z ogólnymi założeniami obowiązującej ustawy o kosztach sądowych, poszerzającej znacznie katalog spraw, w których przewidziano opłatę w wysokości stałej, oraz mającej na celu obniżenie wysokości kosztów sądowych.

Oparcie się na koncepcji pobierania opłaty od zażaleń w postępowaniu zabezpieczającym w nawiązaniu do wysokości opłaty od pisma wszczynającego postępowanie oznaczałoby również, że w wypadku spraw, w których opłata ta ma charakter opłaty stosunkowej, w postępowaniu zabezpieczającym występowałyby dwa rodzaje opłat – stała i stosunkowa od zażaleń w tym zakresie (od wniosku o uchylenie, zmianę i uchylenie zabezpieczenia), gdy tymczasem według zasad ogólnych, wniesienie zażalenia nie zmienia samego charakteru opłaty należnej od takiego środka zaskarżenia. Postępowanie zabezpieczające cechuje się przy tym daleko posuniętą autonomią i wniesienie zażalenia w przedmiocie zabezpieczenia nie ma charakteru typowego postępowania incydentalnego. Widoczne jest to szczególnie w wypadkach wniosków o udzielenie zabezpieczenia składanych przed wszczęciem postępowania w sprawie. Postępowanie zabezpieczające toczy się wówczas samodzielnie, przy czym wniosek powinien obejmować zwięzłe przedstawienie przedmiotu sprawy (art. 736 § 2 k.p.c.).

Według poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 lutego 1993 r., I CRN 6/93 (OSNCP 1993, nr 11, poz. 204), orzeczenie w przedmiocie zabezpieczenia ma charakter orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, na gruncie przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych trudno jednak znaleźć argumenty dla ustalenia opłaty częściowej w postępowaniu zabezpieczającym, w odniesieniu do wysokości opłaty, której obowiązek powstania może nastąpić dopiero w przyszłości. Także w przypadku zabezpieczenia po zakończeniu postępowania w sprawie (uzyskaniu przez uprawnionego tytułu wykonawczego), co dopuszcza art. 730 § 2 k.p.c., trudno doszukiwać się uzasadnienia dla pobierania opłaty od zażalenia na podstawie wysokości opłaty w sprawie, która może być już prawomocnie zakończona. Nie można też przyjąć, że wysokość opłaty od zażalenia na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia ma różnić się co do zasad jej pobierania w zależności od chwili złożenia wniosku o udzielenie zabezpieczenia i przedstawiać się różnie w zależności od tego, czy wniosek jest zgłaszany w toku postępowania w sprawie, przed jego wszczęciem, czy po zakończeniu.

Należy podkreślić, że poglądy dotyczące wysokości opłaty od zażalenia w postępowaniu klauzulowym i postępowaniu ze skargi na czynność komornika oraz oceny, że podstawą jej ustalenia była wysokość wpisu w sprawie (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZP 11/01, OSNC 2001, nr 10, poz.

149, z dnia 6 kwietnia 2005 r., III CZP 4/05, OSNC 2006, nr 2, poz. 28 i z dnia 20 listopada 2003 r., III CZP 73/03, OSNC 2005, nr 1, poz. 1) zostały wyrażone w odmiennym stanie prawnym, gdy obowiązujący wówczas § 53 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.) przewidywał, iż wysokość opłaty od zażalenia jest uzależniona od wysokości „wpisu stosunkowego”. Obecnie nie ma tego rodzaju regulacji szczególnej, która uzasadniała kontynuację przedstawionego stanowiska.

Z tych względów, na podstawie art. 390 k.p.c., orzeczono jak w uchwale.